

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра психології

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент,
підполковник внутрішньої служби
О.М. Мірошніченко
«___»_____2019 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Основи сексології»
спеціальність 053 «Психологія»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

професор кафедри,
доктор психологічних наук
Данильченко Т.В. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології
Протокол № __ від «__»_____2019 р.

Кредити та кількість
годин:

3 кредити ECTS; години: 22 лекційних, 22
семінарських та 46 самостійна робота.

Чернігів – 2019

Анотація курсу

Актуальність курсу «Основи сексології» пов'язана з особливостями сучасного суспільства, в якому сексуальному житті людини приділяється велика увага, а сексуальність стала не лише індивідуальною, але і соціальною характеристикою. Однак в таких умовах значна кількість населення, зокрема і молодь, залишається психологічно невідповідною до подружнього життя, не має необхідного мінімуму знань щодо людської сексуальності (при чому засвоює суспільні стереотипи щодо цього аспекту людського життя, які часто є неадекватними).

Спотворене зображення “основного інстинкту”, яке подається з телеекранів та інтернет-сайтів, зі шпальт газет та журналів, формує ставлення до сексуальності як до нижчої сторони міжстатевих взаємин, не вартих уваги освіченої, інтелектуальної людини. Така “педагогіка” породжує багато соціальних, демографічних і медичних проблем (зростання показників венеричних захворювань, кількості абортів, відсотку розлучень та появи неповних сімей).

Саме тому даний курс ставить за мету просвіту молоді (надання достовірної, наукової інформації про людську сексуальність). Крім того, практичний психолог має орієнтуватися в питаннях сексуальності, щоб вміти надати ефективну консультативну допомогу у випадках, які час від часу виникають у шлюбно-сімейних стосунках чи вихованні дитини.

Ця дисципліна тісно переплітається з загальною психологією, філософією, соціологією. При вивченні цієї дисципліни буде зроблено ставку на поєднання традиційних (звичних) форм роботи – лекція, обговорення питань семінару, а також використовуватимуться робота з текстами, організація диспутів, написання творчого завдання-есе. Вивчаючи цей курс ви матимете можливість долучитись до дискусій з приводу важливих питань суспільної моральності й ставлення до людської сексуальності. Думка кожного учасника освітнього процесу стане невід’ємною складовою здобуття відповідей на питання про сексуальність і кохання, межі свободи у регуляції дітонародження, споживання еротичних матеріалів, вибору сексуального партнера, критерії толерантності.

Мета курсу

Мета навчальної дисципліни є формування у здобувача вищої освіти здатностей: здійснювати психологічний аналіз гендерної комунікації та сексуальної поведінки, власної й інших людей, розрізняти сексуальну норму і патологію. Майбутній фахівець має усвідомити особливості впливу сучасної культури щодо сексуальних питань, а також важливість вміння професійної комунікації з сексуальною проблематикою. Моральні настанови закріплені в свідомості здобувача вищої освіти в ході вивчення курсу мають ґрунтуватись на повазі до вибору людини і відповідальності за власні дії.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Культурні та біологічні аспекти сексуальності						
1	Сексуальність: вроджене і набуте	8	2	2	-	4
2	Природничо-психологічні основи формування сексуальної ідентичності	8	2	2	-	4
3	Сексуальність в життєвому циклі людини	14	4	4	-	6
4	Підходи до сексуальної освіти	8	2	2		4
5	Нормальна сексуальна поведінка людини	8	2	2		4
Розділ 2. Сексуальність і взаємини						
6	Вибір сексуального партнера	8	2	2	-	4
7	Сексуальність в шлюбі	8	2	2	-	4
8	Гендерні відмінності у проявах сексуальності та переживанні любовного почуття	8	2	2	-	4
9	Порушення сексуальної поведінки: гомосексуальність, сексуальні розлади	12	2	2	-	8
10	Психологія сприймання насилля: гендерний аспект	8	2	2	-	4
Всього годин за курсом		90	22	22	-	46

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Методи вивчення сексуальної поведінки людини

1. Основні методи вивчення сексуальної поведінки: в медицині, психології, соціології
2. Дослідження А. Кінзі
3. Найбільш відомі шкали сексуальної поведінки (Г. Васильченко, Г. Орлов, К. дер Веєн)
4. Методика «Опитувальник настанов до сексу» Г. Айзенка

Література: основна № 4, 6, 11, 13; допоміжна № 33, 34, 37, 59, 60.

Тема 2. Вивчення гендерної ідентичності особистості

1. Поняття «секс», «гендер», «гендерна ідентичність», «сексуальні ролі»
2. Вивчення сексуальних настанов: Опитувальник для визначення настанов щодо до сексуальності (EIS)
3. Вивчення типу гендерної ідентичності (Опитувальник BSRI С. Бем)

Література: основна № 1-3, 6, 10; допоміжна № 2, 6, 14, 18, 20, 33, 47, 48, 63, 65, 67, 75.

Тема 3. Вікові особливості сексуальності

1. Чинники формування статево-рольової ідентичності
2. Особливості формування статево-рольової ідентичності в дитячому віці
3. Психосексуальний розвиток дитини в допубертатний періоди
4. Сексуальний розвиток підлітків
5. Особливості сексуальної поведінки в юнацькі роки
6. Сексуальність в дорослому віці

Література: основна № 1, 6, 8, 10; допоміжна № 2, 14, 20, 21, 29, 46, 49-52, 54.

Тема 4. Особливості сексуальної просвіти в сучасних умовах

1. Новий підхід до сексуальної просвіти і виховання: суть, задачі, основні проблеми
2. Сучасні моделі статевого виховання (репресивна, ліберальна, демократична) та їх характеристика
3. Особливості сексуальної просвіти в різних країнах
4. Специфіка сексуальної просвіти в Україні
5. Складання програми сексуальної просвіти для дітей певного віку

Література: основна № 1, 2, 6-8, 10; допоміжна № 9, 16, 35, 36, 43, 66.

Тема 5. Сексуальні реакції людини

1. Моделі сексуальної реакції
2. Активація реакцій: моделі сексуальних збуджень
3. Жіноча сексуальна реакція
4. Чоловіча сексуальна реакція

5. Гормональна регуляція сексуального збудження і циклу сексуальних реакцій

Література: основна № 4, 6, 11; допоміжна № 3, 21, 26, 28, 30, 37, 56, 59-61, 73.

Тема 6. Методи попередження вагітності та ХПСШ

1. Прийняття рішень про використання контрацептивів
2. Методи попередження вагітності
3. Попередження хвороб, що передаються статевим шляхом
4. СНІД і сексуальна поведінка
5. Перевірка на СНІД, лікування і вакцини

Література: основна № 9; допоміжна № 28, 35, 37, 47, 59, 61, 74.

Тема 7. Психогігієна шлюбного життя

1. Поняття сексуального здоров'я
2. Чинники забезпечення сексуального здоров'я
3. Незапланована вагітність: проблема вибору
4. Репродуктивні і фетальні технології; вагітність і пологи

Література: основна № 4, 8, 10, 12; допоміжна № 3, 4, 7, 8, 22, 28, 30, 39, 44, 45, 57, 59, 61, 72, 76.

Тема 8. Вибір сексуального партнера: сексуальні настанови в ЗМК

1. Соціокультурні та соціобіологічні теорії вибору сексуального партнера
2. Сексуальна комунікація: сексуальні невербальні сигнали
3. Відображення сексуальних настанов в ЗМК: еротика та порнографія
4. Контент-аналіз фотозображень в журналах

Література: основна № 6, 9, 11; допоміжна № 1, 2, 5, 26, 31, 34, 40, 43.

Тема 9. Сексуальні розлади та їх корекція

1. Фактори, що призводять до виникнення сексуальних проблем
2. Сексуальні розлади у чоловіків та їх психологічні причини.
Профілактика:
 - а) розлади ерекції;
 - б) розлади еякуляції
3. Сексуальні розлади у жінок та їх психологічні причини. Профілактика:
 - а) сексуальна холодність (фригідність);
 - б) аноргазмія;
 - в) вагінізм
4. Сексуальна одержимість
5. Синдром тривожного очікування сексуальної невдачі

Література: основна № 4-5, 9; допоміжна № 4, 7, 8, 10-12, 23, 25, 27, 31, 39, 41, 53, 58, 62, 64, 71.

Тема 10. Примус і насильство в сексуальних стосунках

1. Коли і як секс перетворюється в проблему
2. Сексуальні домагання
3. Сексуальні зловживання під час виконання професійних обов'язків
4. Сексуальний примус і змушені сексуальні стосунки
5. Сексуальні зловживання стосовно дітей
6. Профілактика сексуальних зловживань

Література: основна № 1, 4, 7; допоміжна № 12, 15, 17, 24, 42, 55, 71, 73, 74.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Підходи до вивчення людської сексуальності в різних науках
2. Особливості сприймання людської сексуальності в різні історичні періоди
3. Розвиток вітчизняних досліджень сексуальності
4. Біологічні та соціальні чинники формування статі людини
5. Сексуальна просвіта на Україні
6. Стратегії та форми сексуальної просвіти
7. Психологічні травми сексуального дебюту
8. Нетипова сексуальна поведінка
9. Секс-символи молоді у пропаганді здорового способу життя
10. Співвідношення кохання та сексуальності в різних культурах
11. Сексуальні стосунки в сім'ї
12. Сексуальна сумісність та її характеристики
13. Психологічна готовність до батьківства
14. Сексизм в оцінці жіночого та чоловічого кохання
15. Сексуальні меншини в Україні
16. Сексуальні домагання на робочому місці
17. Сексуальні символи та їх значення в міжособистісних стосунках
18. Психологічні проблеми переживання безпліддя
19. Психогігієна сексуальних стосунків у шлюбі
20. Новітні засоби контролю народжуваності

Література: основна № 1-7, 9-11; допоміжна № 1-3, 7-11, 15, 18-24, 26, 29-37, 39-42, 46, 49, 52, 53, 55, 58-62, 64-67, 70-73.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у двох формах: а) підготовка комп'ютерної презентації або 10 тестових запитань до будь-якої теми курсу або психологічного розв'язання проблемної ситуації; б) підготовка письмової роботи із виконанням нижче зазначених завдань. Для ефективного засвоєння курсу необхідне виконання кожної форми роботи.

Форма А

1. Підготувати комп'ютерну презентацію будь-якої теми з курсу (за узгодженням з викладачем).
2. Підготувати 10 тестових запитань з будь-якої теми з курсу.
3. Розробіть стратегію впливу при вирішенні проблемної ситуації (кожна ситуація готується окремо).

- 34-річна клієнтка звернулася із скаргою на статеву холодність. Вісім років тому протягом трьох місяців перед шлюбом вона жила статевим життям із майбутнім чоловіком. Після весілля несподівано до них в дім прийшла стороння жінка та влаштувала її чоловікові бурхливу сцену, під час якої, ридаючи, казала, що кохає його і жити без нього не може. Сцена відбувалася в присутності чоловіка тієї жінки, що особливо вразило хвору.

З цього моменту статевий потяг у неї згас і оргазм при статевій близькості не виникає. Стосунки з чоловіком загалом залишаються гарними. Клієнтка – приваблива, самолюбива, вразлива жінка.

- Клієнтка, 32 роки, інженер. Протягом 6 років одружена, але статеве життя з чоловіком розпочати боялася. Не вдавалися спроби введення в піхву статевого члена чоловіка, пальця лікаря і навіть власного пальця через виникнення страху, судомного зведення м'язів стегон, напруження м'язів входу в піхву та скарг на різкий біль при цьому. Після невдалого статевого акту, коли сперма витекла в переддвір'я піхви, з'явилися ознаки вагітності.

Народила здорову дитину (дівоча пліва розірвана під час пологів), але страх статевого акту зберігся. Знову завагітніла, народила другу дитину, але статеве життя так і не розпочала через страх перед болем, який нібито може виникнути. Розуміє безглуздість і необґрунтованість страху. Гінекологічних або ендокринних розладів не виявлено. Пройшла курс гіпнозу – безрезультатно. Не допомогли ні екстрасенси, ні чаклуни, ні медикаменти.

- Клієнтка 28 років, вчителька початкових класів, звернулася за наполяганням чоловіка з приводу ригідності та відрази до статевого акту. У дитинстві виховувалася дуже суворо. У 5-річному віці була жорстоко покарана за те, що на прохання хлопчиків опустила свої трусики. Надалі спілкування з хлопчиками було заборонене. Їй навіювали неприпустимість, аморальність еротичних контактів і можливість «жахливих наслідків». Статеве життя почалося з 18 років у шлюбі. Стосунки з чоловіком гарні. Має дитину.

- 5-річну дівчинку привела на прийом мати, схвильована її поведінкою. Протягом півроку дівчинка стверджує, що вона – хлопчик. Не хоче мати жіноче ім'я, просить називати її чоловічим. Не подобається зачіска з бантами, вимагає купити їй штанці, як у хлопців.

Під час дитячих ігор, наприклад у «тата-маму», виконує роль тата; не хоче бавитись з ляльками. Фізичний і психічний розвиток відповідає віку. Статеві органи розвинуті за жіночим типом, без патології. Вагітність у матері була нормальною.

- Мати 36-річного чоловіка звернулася за порадою з приводу того, що її син не цікавиться жінками, неодружений, підтримує сексуальні контакти з 42-річним чоловіком. До цього в нього був інший «товариш». Син працює перукарем. Має зачіску з «косичкою».

Ріс і розвивався нормально, був тихою сором'язливою дитиною. Вчився задовільно, уникав хлоп'ячих ігор, товаришував з дівчатками. До жінок не залицявся, статевого потягу до них не відчував. Статеві органи добре розвинені, голиться. Вважає себе здоровим чоловіком. Каже, що у нього більше спільного з чоловіками, ніж із жінками, і тому «друзі» в нього чоловіки. Від звернення до лікаря відмовляється.

- Мати 5-річного хлопчика стурбована, що в дитячому садку він виявляє підвищений інтерес до дівчаток, спонукає їх роздивлятися статеві органи одна одної, спостерігає, як вони справляють природні потреби. Часто обіймає та цілує одну з дівчат і каже, що одружиться з нею. Фізичний та інтелектуальний розвиток хлопчика відповідає його віку.

Форма Б

1. Проведіть аналіз понять «стать», «секс», «сексуальність».
2. Розкрийте значення сексуальності в людських стосунках.
3. Обґрунтуйте зв'язки психології сексуальності з іншими галузями психологічної науки.
4. Яких етичних норм слід дотримуватися при організуванні і здійсненні досліджень сексуальності людини?
5. Яким чином визначається норма у сексуальній поведінці людини?
6. Охарактеризуйте зміни у розумінні питань сексу, які відбулися під впливом наукових досягнень.
7. Яку роль відіграли дослідження З.Фрейда у вивченні сексуальності людини?
8. У чому заслуга А.-Ч.Кінзі, В.-Х.Мастерса і В.Джонсон при дослідженні сексуальності людини?
9. Проаналізуйте чинники, які спричинили «сексуальну революцію»?
10. Охарактеризуйте розвиток вітчизняних досліджень сексуальності.
11. Охарактеризуйте поняття сексуальної конституції та сексуального темпераменту. В чому схожість і розбіжність даних понять.
12. Розкрийте психологічну складову статі людини і особливості її формування.
13. Які труднощі доводиться долати дослідникам при встановленні норми сексуального життя?
14. Дайте визначення сексуальної поведінки та охарактеризуйте її основні форми.
15. Що зараховують до нетипової сексуальної поведінки? Чому?
16. Розкрийте суть та основні причини виникнення гомосексуалізму.
17. Порівняйте сексуальну поведінку людей, які проживають у цивільному шлюбі, і тих, які офіційно оформили свої стосунки.
18. Охарактеризуйте основні етапи трансформації сексуальних стосунків в процесі перебування у шлюбі.
19. Охарактеризуйте біологічні аспекти сексуальності у парапубертатному періоді.
20. Яких основних правил слід дотримуватися, обговорюючи статеві питання з дітьми?
21. Як впливає пубертатний період на подальший розвиток сексуальності людини?
22. Охарактеризуйте психологічні аспекти сексуальності людини в період статевої зрілості.
23. Якщо б ви були міністром освіти, яку б програму сексуальної освіти для України запропонували б?
24. Ви прихильник культурального чи соціобіологічного підходу до пояснення вибору сексуального партнера? Свою відповідь обґрунтуйте.
25. В чому специфіка чоловічого і жіночого погляду на шлюб, любов і секс?
26. Як ви ставитеся до проституції? Свою відповідь обґрунтуйте.
27. Якщо б ви писали закон про заборону поширення порнографії, яке визначення порнографії б використали? Свою відповідь обґрунтуйте.
28. Чи вірите ви в «любов з першого погляду»? Що ви знаєте про феромони та їх дослідження?

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Самостійна робота (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Культурні та біологічні аспекти сексуальності					
1	Сексуальність: вроджене і набуте	6	1	4	1
2	Природничо-психологічні основи формування сексуальної ідентичності	6	1	4	1
3	Сексуальність в життєвому циклі людини	10	1	8	1
4	Підходи до сексуальної освіти	6	1	4	1
5	Нормальна сексуальна поведінка людини	6	1	4	1
Розділ 2. Сексуальність і взаємини					
6	Вибір сексуального партнера	6	1	4	1
7	Сексуальність в шлюбі	6	1	4	1
8	Гендерні відмінності у проявах сексуальності та переживанні любовного почуття	6	1	4	1
9	Порушення сексуальної поведінки: гомосексуальність, сексуальні розлади	6	1	4	1
10	Психологія сприймання насилля: гендерний аспект	6	1	4	1
Індивідуальна робота		2	2		
Разом		66	10	44	10
Залік		40			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 10 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись на розмови, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь-який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі,

викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;

- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Невиконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнитись від тих, що виконували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за повністю висвітлене в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи відповідно форми А і форми Б ви

можете отримати до 1 бала. Виконане завдання для самостійної роботи ви можете представити або на семінарі, або викладачеві у вказаний час.

Протягом вивчення курсу ви маєте підготувати 2 індивідуальні завдання (форма А і форма Б), кожне з яких оцінюється 0,5 балами. Результати своєї роботи ви можете представити або на семінарському занятті, або викладачеві у вказаний час.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів, то маєте право не здавати залік задовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Предмет психології сексуальності
2. Особливості ставлення до людської сексуальності
3. Сексуальні установки
4. Форми сексуальної активності та її функції
5. Сексуальні сценарії
6. Функції сексуальної поведінки
7. Еротична уява і порнографія
8. Спектр сексуальної поведінки людини
9. Статеві відмінності в сексуальній поведінці
10. Біологічне та соціальне в репродуктивній поведінці людини
11. Соціокультурні стандарти сексуальної поведінки
12. Особливості вибору статевого партнера
13. Дискусії щодо сексуального виховання
14. Процес формування статі людини
15. Основні етапи психосексуального розвитку

16. Стадії психосексуального розвитку дитини за З. Фрейдом
17. Стадії формування сексуальної ідентичності
18. Вікові періоди формування сексуальності людини
19. Психосексуальний розвиток і статеві соціалізація
20. Вікові особливості сексуальної поведінки: допубертатний період
21. Особливості сексуальної та гендерної поведінки сучасних підлітків
22. Проблеми підліткової та юнацької сексуальності
23. Вікові особливості сексуальної поведінки: інволюційний період
24. Динаміка сексуального життя в шлюбі
25. Основні проблеми сексуального життя
26. Роль психолога у вирішенні сексологічних проблем психологічного характеру
27. Моделі розвитку сексуальності
28. Формування сексуальної орієнтації
29. Види аутоеротичної поведінки людини
30. Сексуальність та ЗМК
31. Теорії виникнення гомосексуальної поведінки
32. Сексуальне насилля
33. Профілактика сексуальних зловживань щодо дітей та підлітків
34. Психологічні наслідки сексуального насильства над дітьми
35. Особливості сексуального розвитку людства в ХХІ столітті
36. Засоби контролю дітонародження та хвороб, що поширюються статевим шляхом
37. Психогенні передумови сексуальних розладів
38. Засоби профілактики сексуальних зловживань

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити / покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Акімова Л.Н. Психологія сексуальності. Одеса: СМІЛ, 2005.
2. Говорун Т.В., Ворник Б.М. Сексуальність та статеві поведінка в Україні: Проблеми сьогодення та перспективи. К., 1995. 104 с.
3. Говорун Т.В., Кікінежді О.Г. Статеві та сексуальність: психологічний ракурс. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 1999. 384 с.
4. Діденко С.В. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків. К.: Арістей, 2003.
5. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності. К.: Академвидав, 2009. 304 с.
6. Келли Г. Основы современной сексологии. СПб.: Питер, 2000. 896 с.

7. Колесов Д.В. Пол и секс в современном обществе. М.: УРАО, 1998.
8. Кон И.С. Вкус запретного плода. Сексология для всех. Изд. журнала «Семья и школа», 1998. 450 с.
9. Кочарян Г.С. Современная сексология. К.: Ника-Центр, 2007. 400 с.
10. Кравець В.П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. К.: Київська правда, 2000. 688 с.
11. Крукс Р., Баур К. Сексуальность. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005.
12. Основы сексологии/ У.Мастерс, В.Джонсон, Р.Колодни; Пер. с англ. Н.О.Фоминой и др.; Под ред. Н.Д.Фанченко. М.: Мир, 1998.
13. Психосексология: хрестоматия. Мн.: Харвест, 1998. 496 с.

Допоміжна:

1. Басс Д. Эволюция сексуального влечения: Стратегии поиска партнеров. М.: Альпина Паблишер, 2017. 510 с.
2. Берн Ш.М. Гендерная психология. СПб.: ОЛМА-Пресс, 2001.
3. Берн Э. Секс в человеческой любви. М., 1990.
4. Бурлачук Л.Ф., Грабская И.А., Кочарян А.С. Основы психотерапии. К.: Ника-Центр; М.: Алетей, 1999.
5. Ващенко І.В., Жадан П.О. Проституція та пов'язані з нею злочини// Боротьба з торгівлею жінками проблеми вдосконалення законодавства та завдання органів внутрішніх справ України. Вісник УВС. Х.: УВС, 1999. С. 92-98.
6. Вейнингер О. Пол и характер. Пер. с нем. М.: Терра, 1992. 480 с.
7. Витакер К. Танцы с семьей. Семейная терапия. Символический подход, основанный на личностном опыте. М.: Класс, 1997. 190 с.
8. Виткин Дж. Женщина и стресс. Мужчина и стресс. СПб.: Питер-Пресс, 1995. 350 с.
9. Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дітей та юнацтва/ За ред. Т.В. Говорун. К.: ІЗМН, 1996. 168 с.
10. Володин В.С. Основы медицинской сексологии (Курс лекция для студентов). М.: Логос, 2003.
11. Ворник Б.М. Расстройства половой идентификации. К.: ИЦ «Семья», 1998. 329 с.
12. Ворник Б.М. Сексуальные насилия по отношению к детям и молодежи в Украине (ситуационный анализ). К.: Изд-во Киевского центра семейного консультирования, 1997. 51 с.
13. Ворник Б.М., Говорун Т.В., Король Н.С. Предпосылки оказания помощи лицам с гомосексуальной ориентацией// Актуальные вопросы сексологии и андрологии. К.: Центр сексологии, 1995. С.20-22.
14. Воспитание детей и психоанализ. Сб. Пер. с англ. М.: «Рефл-бук», К.: "Ваклер", 2000. 304 с.
15. Говорун Т.В. Соціально-психологічне самовизначення жіноцтва як умова подолання сексизму// Жінка і демократія. К.: Жіноча громада, 1995. С. 78-82.
16. Говорун Т.В., Шарган О.М. Батькам про статеve виховання дітей. К.: Радянська школа, 1990. 157 с.
17. Грабська І.А. Насильство в подружніх стосунках зарубіжний досвід досліджень та консультування// Практична психологія та соціальна робота. 1998. №9-10. С. 20-22.
18. Джонсон Р.А. Он. Глубинные аспекты мужской психологии: Пер. с англ. Х.: Фолио; М.: Ин-т общегуманит. исслед., 1996.
19. Джонсон Р.А. Она. Глубинные аспекты женской психологии: Пер. с англ. Х.: Фолио; М.: Ин-т общегуманит. исслед., 1996.
20. Дольто Ф. На стороне подростка. СПб.: Петербург - XXI век, 1997. 277 с.
21. Донован Б.Т., Ван дер Верфтен, Бош Дж. Дж. Физиология полового развития. М.: Педагогика, 1974. 192 с.

22. Дружинин В.Н. Психология семьи. Екатеринбург: Деловая книга, 2000.
23. Здравомыслов В.И., Онисимова З.Е., Либих С.С. Функциональная женская сексопатология. Пермь: ТОО фирма «Репринт», 1994.
24. Ильина С.В. Влияние пережитого насилия на возникновение личностных расстройств// Вопросы психологии. 1998. № 8. С. 65-74.
25. Имелинский К. Сексология и сексопатология: Пер. с польск. М.: Медицина, 1986.
26. Каприо Ф.С. Многообразие сексуального поведения. Артания, 1995. 352 с.
27. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия. СПб.: Питер Ком, 1998. 752 с.
28. Кинесса М. Брак под микроскопом. Физиология половой жизни человека. К.: Зодиак-Эко, 1992. 160 с.
29. Кле М. Психология подростка. Психосексуальное развитие/ Пер. с фр. М.: Педагогика, 1991. 176 с.
30. Кон И.С. Введение в сексологию. М.: Медицина, 1988.
31. Кон И.С. Лунный свет на заре. Лики и маски однополю любви. М.: Олимп, АСТ, 1998. 496 с.
32. Кон И.С. Социологическая психология. М.: Моск. психолого-социальный институт, Воронеж: Изд-во НПВ «МОДЭК», 1999. 560 с.
33. Кочарян А.С. Личность и половая роль: Симптомокомплекс маскулинности/ фемининности в норме и патологии. Х.: Основа, 1996.
34. Кочарян Г.С. Половые феромоны человека (новейшая сексология). Ч.: Рос. акад. естествознания, 2005.
35. Кравець В.П. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 244 с.
36. Кравець В.П., Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Стратегія статевого виховання дітей (Метод. рекомендації). Тернопіль.: Навч. книга – Богдан, 2000. 40 с.
37. Кушнирук Ю.И., Щербаков А.П. Популярно о сексологии. К.: Наукова думка, 1982. 88 с.
38. Лев-Старович З. Секс в культурах мира/ Пер. с пол. М.: Мысль, 1991. 255 с.
39. Левин И. Сексология и сексопатология. М.: Медпрактика, 2000.
40. Левченко К. Повійство як соціальне явище// Гендерний аналіз українського суспільства. К.: ПРООН, 1999. С. 231-242.
41. Либих С.С., Фридкин В.И. Сексуальные дисгармонии. Ташкент: Медицина, 1990.
42. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. М.: МЕДпресс, 2001.
43. Мілет Кейт Сексуальна політика/ Пер. з англ. К.: Основи, 1998. 619 с.
44. Мэддок Дж.У. Семейная жизнь и сексуальность// Семья на пороге третьего тысячелетия. М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1995. С. 86-108.
45. Некрасов С.Н., Вазиликин И.В. Жизненные сценарии женщин и сексуальность. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1991.
46. Ньюкомб Н. Развитие личности ребенка. СПб.: Питер, 2002. 640 с.
47. Павличко С. Фемінізм. К.: Вид-цтво С. Павличко «Основи», 2002. 322 с.
48. Пайнз Д. Бессознательное использование своего тела женщиной/ Пер. с англ. Восточно-Европейский институт психоанализа. СПб., 1997. 195 с.
49. Подросток на перекрестке эпох. Проблемы и перспективы социально-психологической адаптации подростков. М.: Генезис, 1997. 228 с.
50. Понтон Л. Сексуальная жизнь подростков. Открытие тайного мира взрослеющих мальчиков и девочек/ Пер. с англ. М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. 272 с.
51. Природа ребенка в зеркале автобиографии. Уч. пособие по пед. антропологии/ Под ред. Б.М. Бим-Баден. М.: УРАО, 1998. 432 с.
52. Психоанализ детской сексуальности/ З.Фрейд, К.Абрахам, К.-Г. Юнг и др./ Пер. с нем. СПб.: Союз, 1997. 223 с.

53. Психология сексуальных отклонений: Хрестоматия/ К.В. Сельченко. Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000. 672 с.
54. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. СПб.: Питер, 2000. 624 с.
55. Руководство по предупреждению насилия над детьми/ Под ред. Н.К. Асановой. М.: ВЛАДОС, 1997. 480 с.
56. Сайтон Р. Один к одному: Пер с англ. М.: Класс, 1996.
57. Сатир В. Как строить себя и свою семью: Пер с англ. М.: Педагогика, 1992.
58. Святощ А.М. Женская сексопатология. 3-е изд. М.: Медицина, 1988.
59. Секреты секса / Петропольская Н.Е. Самара: АВС, 2001. 576 с.
60. Сексология/ Под ред. В.В.Кришталь, С.Р.Григорян. М.: ПЕР СЭ, 2002.
61. Сексология: Энциклопедический справочник по сексологии и смежным областям/ Ворник Б.М. Мн.: Бел. Энц. Им. П.Бровки, 1994. 351 с.
62. Сексопатология: Справочник/ Васильченко Г.С. М.: Медицина, 1990. 567с.
63. Тайсон Ф., Тайсон Р. Психоаналитические теории развития. Екатеринбург: Деловая книга 1998. 528 с.
64. Ткаченко А.А. Аномальное сексуальное поведение. М., 1997.
65. Український декамерон. К.: Довіра, 1993. (Б-ка журн. «Лель») Кн. 1. 398 с.
66. Фигдор Г. Психоаналитическая педагогика. М.: Изд-во ин-та психотерапии. М, 2000. 288 с.
67. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности. М.: Система, 1989. 83 с.
68. Фройд З. Вступ до психоаналізу. К.: Основи, 1999. 595 с.
69. Фромм З. Искусство любить. Исследование природы любви. М.: Педагогика, 1990. 160 с.
70. Хорни К. Женская психология. СПб.: Вост.-Евр. ин-т психоанализа, 1993. 380 с.
71. Чуприков А.П., Цупрык Б.М. Общая и криминальная сексология: Уч. пособ. К.: МАУП, 2002.
72. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. М: ЭКСМО-Пресс, 2000. 512 с.
73. Шостакович Б.В., Ушакова И.М., Потапов С.А. Половые преступления против детей и подростков. Ростов-на-Дону, 1994.
74. Шрифтер К.Ф. Третий аспект удовольствия. М., 2000. 126 с.
75. Юнг К.Г. Либи́до, его метаморфозы и символы: Пер. с нем. СПб.: Вост.-Евр. ин-т психоанализа, 1994.
76. Юнда И.Ф., Юнда Л.И. Сексологические основы семейной жизни. К.: Здоров'я, 1993.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://stud.com.ua>
2. <https://pidruchniki.com>
3. <http://vuzlib.com/content/category>
4. <http://www.nbu.gov.ua/>
5. <http://lib.kture.kharkov.ua/>
6. <http://www.psy-science.com.ua/PsInsUa.html>
7. http://www.social-science.com.ua/jornal_content/
8. http://chitalka.info/ps_26/index.html
9. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>
10. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
11. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>
12. Библиотека Гумер <http://www.gumer.info/>
13. Серия «мастера психологии» <http://aboutyourself.ru/obshpsy/mastera-psixologii.html>

14. Журнал «Психологический журнал» <http://elibrary.ru/issues.asp?id=7972>
15. Журнал «Вопросы психологии» <http://www.voppsy.ru/>
16. Журнал «Психологические исследования» <http://psystudy.ru/>
17. Журнал «Психологическая наука и образование» <http://psyedu.ru>
18. Психологічний словник <http://psi.webzone.ru/>
19. Словник психологічних термінів <http://psychology.proektsb.ru/>
20. Бібліотека Інституту Психотерапії та Клінічної Психології
<http://www.psyinst.ru/library.php>